

Tietomallivaatimusten päivitys on tarpeellinen

Rakennusalan Yleisten tietomallivaatimusten eli tutummin YTV 2012 uudistaminen näyttää vihdoin saavan ilmaa siipiensä alle. Julkisen vetoomuksen YTV 2020 projektin käynnistämisen puolesta allekirjoitti satakunta yritystä. Niiden joukossa on suunnittelutoimistojen ja rakentajien ohella myös kiinteistönomistajia, kuten kaupunkeja ja kuntayhtymiä. Tämän mittaluokan projektin toteuttaminen ei onnistu pelkästään talkoovoimin tai YTV-yhteisön keräämin vapaaehtoisin maksuin, vaan sen läpivienti vaatii myös muuta rahoitusta. Toivoo sopii, että sekä alan tahtotila että asian tärkeys ovat tulleet selväksi rahakukkaron nyörejä piteleville tahoille.

Mutta mistä YTV:ssä oikeastaan on kysymys? Tietomallivaatimusten tarkoitus on helpottaa suunnittelijoiden työtä antamalla perustiedot siitä, miten BIM-malli pitäisi laatia ja mitä siinä pitäisi esittää. Nykyinen versio perustuu pitkälti Senaatti-kiinteistöjen 2000-luvun alun tietomalliohjeisiin ja muihin tuolloin käytössä olleisiin ohjeisiin.

YTV:n taustalla heiluu taikasauvansa kanssa harmonisoinnin hyvä haltijatar. Harmonisoinnista hyötyvät ennen kaikkea ne osapuolet, jotka tekevät töitä useiden mallien kanssa, kuten vaikkapa rakennusliikkeet. Yksi talo saadaan varmasti pystyyn melkein millä tahansa BIM-mallilla, mutta useita projekteja tekevä urakoitsija varmasti toivoo, että eri hankkeiden mallit olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia. Rakenteen ja sisällön yhdenmukaisuus helpottaa mallin käyttöä sekä urakkalaskennassa että työmaalla työsuunnittelusta aina vastaanottoon saakka.

Sama koskee tilaajaa, jonka vastuulle mallin ylläpito ja jatkokäyttö jäävät. Mallien käyttäminen rakentamisen jälkeen on hankalaa, jos niiden sisältö ja asioiden esitystavat vaihtelevat. Eivätkö mallit sitten ole automaattisesti tasalaatuisia, jos ne tilataan YTV:n mukaisina? Kokemus on osoittanut, että eivät ole. Suunnittelijat toimittavat hankkeen päättyessä kovin eritasoisia ja epäyhtenäisiä malleja, joita pitää korjailta jälkikäteen. Kysymys on useimmiten ohjeiden puuttumisesta.

Rakennusten ylläpito edellyttää hieman erilaista tietosisältöä kuin suunnittelu ja rakentaminen. Suurin haaste näyttää olevan ylläpidon tarvitseman tiedon tallentaminen malliin. Varsinkin talotekniikkasuunnittelijoita on vaikea motivoida tuottamaan oman työnsä kannalta ylimääräistä tietoa. Niinpä tilaajan toiveet lisätiedoista tuppaa usein unohtumaan. Eurot auttavat tässäkin, eli suunnittelija kyllä tuottaa halutun sisällön, kunhan työstä maksetaan asiallinen korvaus. Harva suunnittelusta elantonsa saava haluaa vapaaehtoisesti tehdä ilmaista työtä. Tilaajan pitää tilata ja suunnittelijan tehdä se mikä on tilattu. Pelkkä toiveajattelu ei yleensä johda mihinkään.

YTV:n uudistus ei toteutuessaan poista kokonaan tilaaja- ja hankekohtaisen tietomalliohjeiden tarvetta. Lisäohjeilla määrätään mm. mallien tarkastuskäytännöistä ja suunnittelualojen yhteistoiminnasta hankkeen aikana. Tilaajan pitää myös määritellä, onko YTV velvoittava asiakirja vai pelkästään ohje. Tarjouspyynnössä ei riitä pelkkä maininta, että rakennus mallinnetaan YTV:n mukaan. Tarkemman ohjeistuksen puuttuminen voi johtaa riitoihin ja kalliisiin lisätöihin. Pahimmassa tapauksessa tilaaja saa puutteellisen mallin, josta kärsii koko hanke ja lopulta tilaaja itse. Puutteellista mallia ei välttämättä voi käyttää ylläpidon tarpeisiin, saati seuraavan hankkeen suunnitteluun.

Henkilökohtaisesti toivon, että YTV 2020 sisältäisi myös nykyistä tarkemman määritelmän ylläpitomallin sisällöstä. Tällä hetkellä YTV antaa ymmärtää, että ylläpitomalli - siis tietomalli jota

rakennuksen ylläpitotoiminta hyödyntää - luodaan karsimalla rakennushankkeen tuottaman yhdistelmämallin sisältöä. Tämä linjaus johtaa ojasta allikkoon. Asia on mielestäni täsmälleen päinvastoin, sillä ylläpitomallin tulisi sisältää enemmän tietoa kuin rakentamisen mallissa yleensä on. Ylläpitomallin tietosisältöä pitää lähestyä ylläpidon päivittäisten tehtävien näkökulmasta, ei suunnittelun eikä rakentamisen näkökulmasta.

22. päivänä tammikuuta 2021, Esa Halmetoja.